

Wizyta w teatrze

Materiał zawiera: 2 ilustracje, 9 ćwiczeń (w tym 6 interaktywnych), 7 poleceń, 2 multimedia (spacer wirtualny, ilustracja interaktywna).

E-materiał wzbogacający do: Co to jest teatr?

Bibliografia:

- Źródło: *Encyklopedia szkolna*, oprac. ORE, red. Marta Tomczyk, Kraków, s. 522–529.

Twoje cele

- poznasz podstawowe pojęcia teatralne;
- poznasz elementy architektury budynku teatralnego;
- wyodrębnisz elementy składające się na widowisko teatralne;
- określisz zakres obowiązków ludzi pracujących przy tworzeniu spektaklu.

Wizyta w teatrze, podobnie jak czytanie książek czy pójście do kina, pozwala nam na chwilę oderwać się od codziennych spraw. Spektakl teatralny dostarcza widzom nie tylko rozrywki, ale także pobudza wyobraźnię, uczy [empatii](#), a także skłania do refleksji. Dobra sztuka teatralna pozostaje w naszej pamięci na długi czas.

Polecenie 1

Zapisz swoje skojarzenia ze słowem „teatr”.

“ Mały przewodnik po teatrze

W teatrze można doświadczyć niezwykłych wrażeń i bliskości sztuki, tu spotykamy żywego człowieka, aktora. Opowiadane historie ożywają na naszych oczach. Warto więc wiedzieć, jak należy się zachować w tym magicznym miejscu, gdyż trud tworzenia spektaklu wymaga wysiłku i talentu bardzo wielu osób. Każdemu widzowi przyda się też wiedza o miejscach i pomieszczeniach budynku teatralnego oraz pracownikach teatru, bez których przedstawienie nie mogłoby się odbyć. Jak należy się zachować? Jak się ubrać? Kiedy pojawić się w teatrze? To pytania często zadawane przed wyjściem na spektakl. Zacznijmy od ubioru. Teatr to miejsce, w którym odpowiedni ubiór ma znaczenie, dlatego warto wybrać taki strój, aby podkreślić rangę wydarzenia. Mile widziany jest granat, czerń i biel. Do teatru nie wolno się spóźniać. Należy rozplanować czas, mając na względzie odebranie biletu w kasie i zostawienie płaszcza lub kurtki w szatni. Punktualność, to również wyraz szacunku dla występujących artystów. Zajmijmy miejsca na widowni odpowiednio wcześniej, przechodząc na swoje miejsce przodem do siedzących. Koniecznie należy wyłączyć telefon komórkowy. 10-minutową przerwę w przedstawieniu, zwaną **antraktem**, można spędzić na korytarzu, czyli we **foyer**. Warto poszukać stoiska, na którym sprzedawany jest program spektaklu, zawiera on informacje na temat przedstawienia, autora sztuki, **reżysera**, **obsady aktorskiej**, czy fragmenty recenzji. Dzwonek kończący przerwę wzywa widzów na widownię. Scena, to najważniejsze miejsce w teatrze, tutaj występują aktorzy. Sceny teatrów układano zazwyczaj deskami, dlatego do języka wszedł frazeologizm: „wystąpić na deskach teatru”, który oznacza: wystąpić na scenie teatru. W zależności od architektury budynku teatralnego, scena może mieć różny kształt, najczęściej jest prostokątna. Czasami reżyser wybiera nietypowe miejsca w teatrze do odegrania spektaklu. Zdarza się, że pracownicy usuwają rzędy krzeseł i aktorzy grają na środku widowni lub we **foyer**. Wówczas widzowie siedzą na scenie lub stoją w korytarzu. Warto więc zapamiętać, że scena to każda

przestrzeń, w której odbywa się przedstawienie. Między sceną a widownią znajduje się **rampa**, próg sceny, na którym kiedyś umieszczano rzędy świec, później lamp olejowych, w końcu elektrycznych, oświetlających scenę od dołu. Stanowi ona umowną granicę między aktorami a publicznością. Współcześnie dolne oświetlenie zastępuje zawieszona nad sceną metalowa konstrukcja, na której wiszą reflektory. Obsługuje je operator oświetlenia. Nad sceną znajduje się również mechanizm, zwany **sznurownią**, pozwalający na opuszczenie i podnoszenie **kurtyny** oraz **dekoracji**. Tu pracują technicy, sterujący skomplikowaną maszyną, której działanie można zobaczyć podczas przedstawienia. **Kurtyniarz** podnosi i opuszcza kurtynę, pracownicy techniczni przesuwają lub przenoszą dekoracje. Po obu stronach sceny znajdują się kulisy. Jest to niewidoczna dla widzów przestrzeń, z której wychodzą aktorzy. Ustawia się tu elementy dekoracji przygotowane do przesunięcia na scenę. W języku używa się tego słowa w „nieteatralnym” znaczeniu, mówiąc na przykład o kulisach jakieś afery, czyli czymś ukrytym i powszechnie nieznanym. Tutaj znajduje się również stanowisko **inspicjenta**, pracownika teatru odpowiedzialnego za sprawny przebieg przedstawienia. Inspicjent nadzoruje, między innymi, punktualne wejścia aktorów na scenę, dba o prawidłowe ustawienia dekoracji i rekwizytów, kontroluje sprawność urządzeń technicznych. Jego polecenia, wydawane przez mikrofon, są słyszalne we wszystkich pomieszczeniach zaplecza scenicznego. Inspicjent łączy zakres czynności z obowiązkami **suflera**. Za sceną znajdują się różne, niewidoczne dla widza pomieszczenia tzw. zaplecze sceny. Są tu garderoby aktorów, czyli pokoje, w których przygotowują się do wyjścia na scenę i mogą chwilę odpocząć. Tu **garderobiani** pomagają wkładać kostium, **charakteryzator** nakłada makijaż, **perukarz** przygotowuje perukę. W teatrze znajdują się również warsztaty krawców, szewców stolarzy, plastyków, którzy przygotowują **scenografię** i kostiumy do spektakli. Niezbędnym pomieszczeniem jest magazyn, służący do przechowywania kostiumów i dekoracji, granych

już na deskach teatru, spektakli. Wiele teatrów, oprócz działalności kulturalnej, prowadzi działalność edukacyjną dla dzieci i młodzieży, organizując tzw. lekcje teatralne. Na takich zajęciach można wiele dowiedzieć się o pracy teatru, obejrzeć zaplecze techniczne i magazyny, jak również spotkać ulubionego aktora.

Źródło: *Encyklopedia szkolna*, oprac. ORE, red. Marta Tomczyk, Kraków, s. 522–529.

Ćwiczenie 1

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Najważniejszym miejscem w teatrze jest .

kulisy

scena

widownia

rampa

garderoba

rekwizytornia

foyer

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 2

Wybierz wyraz o znaczeniu bliskoznacznym do słowa zapisanego pogrubioną czcionką.

„W dzisiejszych teatrach dość często zmienia się układ **sceny**, aktorzy grają na podeście umieszczonym między rzędami krzeseł, lub nawet na widowni, pomiędzy siedzącymi widzami”.

☐ scenografia

☐ sceneria

☐ foyer

☐ deski teatralne

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

Z podanych liter ułóż wyraz określający urządzenie do podnoszenia i opuszczania kurtyny.

NIASOZURNW –

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij znaczenie związku frazeologicznego „dziać się za kulisami”.

Ćwiczenie 5

Połącz nazwy zawodów pracowników teatru z miejscem ich działań.

krawiec, szewc, stolarz

warsztat teatralny

inspicjent

garderoba aktora

charakteryzator

garderoba

kurtyniarz

scena

garderobiany

kulisy

magazynier

pomieszczenie techniczne

aktor

magazyn kostiumów

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 6

Na podstawie fotografii z przedstawienia „Czarnoksiężnik z Krainy Oz” wypisz, jacy pracownicy teatru stworzyli kostium i wizerunek stracha na wróble.

Strach na wróble z Krainy Oz

Źródło: Keith Johnston, Pixabay, domena publiczna.

Ćwiczenie 7

Przeczytaj podane zdania i wybierz prawdziwe, zaznaczając „P” oraz fałszywe, zaznaczając „F”.

Zdanie	P	F
W teatrze scena może pełnić funkcję widowni, a widownia sceny.	☐	☐
W programie teatralnym znajdziemy informacje o temacie przedstawienia, autora sztuki, reżysera, obsady aktorskiej czy ceny biletów.	☐	☐
Najważniejszą funkcją teatru jest prowadzenie zajęć teatralnych dla dzieci i młodzieży.	☐	☐

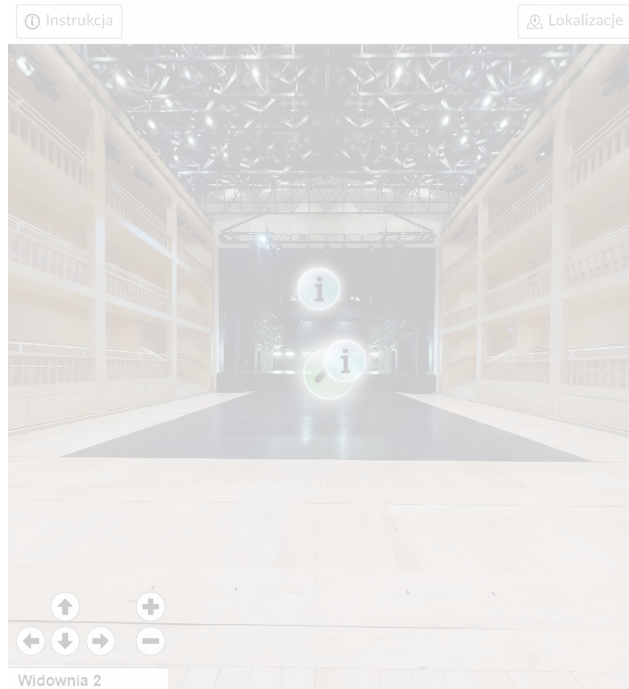
Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

Na podstawie fragmentu tekstu stwórz krótki regulamin, jak należy zachowywać się w teatrze.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Przespaceruj się po Teatrze Szekspirowskim w Gdańsku, a następnie wykonaj polecenia.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PDfVYQMQD>

Wirtualny spacer - Gdański Teatr Szekspirowski

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 2

Wypisz nazwy dwóch zawodów niezbędnych do technicznej realizacji przedstawienia teatralnego.

Polecenie 3

Wyjaśnij, jaką funkcję w czasie przedstawienia pełni oświetleniowiec.

Polecenie 4

Gdański Teatr Szekspirowski można zwiedzać. Pospaceruj wirtualnie po budynku i przygotuj tekst dla przewodnika, oprowadzającego uczniów szkoły podstawowej. Zamieść w nim informacje o pracownikach i pomieszczeniach teatralnych oraz ich funkcjach.

Ćwiczenie 9

Dokończ poniższe zdanie, wybierając prawidłową odpowiedź spośród podanych.

Rząd lamp umieszczonych wzdłuż sceny na poziomie podłogi, oświetlających scenę od przodu to

☐ kurtyna.

☐ sznurownia.

☐ rampa.

☐ dekoracja teatralna.

☐ garderoba.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Obejrzyj dokładnie poszczególne części ilustracji interaktywnej, przedstawiającej pomieszczenia teatralne, a następnie wykonaj polecenia.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 5

Używając wybranych przez siebie znaczników, wpisz nazwy elementów wnętrza teatru w odpowiednie miejsca na ilustracji interaktywnej:

budka suflera, balkon, kasa biletowa, kulisy, kurtyna, loża, nadscenie, rampa, scena, rekwizytornia, widownia.

Polecenie 6

Zastanów się, jakie osoby pracują w przedstawionych na ilustracji interaktywnej miejscach. Wypisz je.

Polecenie 7

Ułóż krzyżówkę, której rozwiązaniem będzie wyraz „teatr”. Postaraj się, aby hasła były związane wnętrzem teatru.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY-SA 4.0.

Słownik

empatia

umiejętność wczuwania się w stan wewnętrzny drugiej osoby

foyer

korytarz lub sala w teatrze, gdzie gromadzi się publiczność podczas przerw

antrakt

przerwa między aktami przedstawienia teatralnego

reżyser

osoba opracowująca koncepcję wystawienia sztuki teatralnej i czuwająca nad jej wykonaniem

obsada aktorska

grupa aktorów grająca w danej sztuce

rampa

rząd reflektorów lub lamp umieszczonych wzdłuż sceny na poziomie podłogi, oświetlających scenę od przodu

sznurownia

urządzenie znajdujące się nad sceną, służące do podnoszenia i spuszczenia kurtyny lub dekoracji

kurtyna

ruchoma zasłona opuszczana lub podnoszona, oddzielająca scenę od widowni

kurtyniarz

pracownik teatru odpowiedzialny za podnoszenie i opuszczanie kurtyny

dekoracja teatralna

tło akcji scenicznej, elementy malarskie wstawiane na scenie, aby przybliżyć widzom okoliczności wydarzeń np. krajobraz, wnętrze domu

scenografia teatralna

wizja świata przedstawionego w spektaklu, obejmuje dekorację, kostiumy, rekwizyty, oświetlenie

scenograf

artysta plastyk projektujący scenografię i nadzorujący jej realizację

inspicjent

pracownik teatru czuwający nad organizacyjną i techniczną stroną przedstawienia

sufler

pracownik teatru podpowiadający aktorom tekst roli podczas przedstawienia

perukarz

rzemieślnik robiący peruki

garderobiany

pracownik teatru pomagający aktorom przy ubieraniu się i [charakteryzacji](#), dbający o kostiumy

dźwiękowiec

osoba odpowiedzialna za jakość dźwięku w spektaklu teatralnym

oświetleniowiec

osoba odpowiedzialna za efekty świetlne w spektaklu teatralnym

charakteryzacja

nadawanie twarzy aktora wyglądu zgodnego z koncepcją postaci w sztuce za pomocą pudru, szminki itp.

charakteryzator

pracownik teatru zajmujący się nadawaniem twarzy aktora i sylwetce cech granej postaci za pomocą różnych technik i makijażu

Notatki ucznia

Bibliografia

Buchwald D. (red.), *Encyklopedia teatru polskiego*, platforma internetowa tworzona przez Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego we współpracy z Polskim Towarzystwem Badań Teatralnych, wydanie elektroniczne.